Minister
Finansów i Gospodarki

Znak pisma: DIN-II.054.2.2026
Warszawa, 10 czerwca 2026 r.

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu

Dotyczy: oświadczenia złożonego przez senatora Krzysztofa Bieńkowskiego podczas 59. posiedzenia Senatu RP w dniu 21 maja 2026 r.

Szanowna Pani Marszałek,

w odpowiedzi na pismo ws. zajęcia stanowiska wobec oświadczenia złożonego przez senatora Krzysztofa Bieńkowskiego podczas 59. posiedzenia Senatu RP w dniu 21 maja 2026 r. uprzejmie przekazuje odpowiedzi na zadane pytania.

Ad 1. W Polsce prowadzone są regularne, systematyczne analizy skali i przyczyn odpływu naukowców; najważniejsze źródła to cykliczne raporty OPI-PIB („Nauka w Polsce"), duże badania ankietowe (m.in. UAM) oraz analizy bibliometryczne i platformy danych RAD-on.

Główna panorama badań

W ostatnich latach temat mobilności i emigracji polskich naukowców jest monitorowany wielowymiarowo: **statystyki administracyjne i bibliometryczne** łączone są z **badaniami ankietowymi** opisującymi motywacje i bariery. Raport Ośrodka Przetwarzania Informacji - OPI-PIB (seria „Nauka w Polsce") dostarcza cyklicznego, empirycznego obrazu systemu nauki i umiędzynarodowienia.[1]

Główne źródła i narzędzia danych:

- **OPI-PIB/raport „Nauka w Polsce"** - monitoring finansowania, umiędzynarodowienia i trendów kadrowych.[2]
- **Projekty badawcze i raporty akademickie** (np. projekt „Polscy naukowcy 2023" pod red. prof. Marka Kwieka, UAM) - duże ankiety łączone z danymi bibliometrycznymi.[3]

[1] https://radon.nauka.gov.pl/analizy/nauka-w-Polsce-2024
[2] https://radon.nauka.gov.pl/analizy/nauka-w-Polsce-2024
[3] https://repozytorium.amu.edu.pl/items/b6314354-6946-46b3-a34f-3fca0ffa3cc2

+48 222 500 123
kancelaria@mrit.gov.pl
gov.pl/rozwoj-technologia

Pl. Trzech Krzyży 3/5
00-507 Warszawa
Ministerstwo
Rozwoju i Technologii

- **RAD-on** - platforma z raportami, analizami i danymi z POL-on i innych rejestrów, używana do tworzenia zestawień i map mobilności.[4]

Najczęściej wskazywane przyczyny odpływu:

Badania łączące dane i głosy naukowców wskazują na powtarzające się czynniki: niedostateczne finansowanie działań B+R i niestabilność zatrudnienia; ograniczone perspektywy kariery akademickiej i brak jasnych ścieżek awansu; presja publikacyjna i nierówności w dostępie do zasobów. Istotne są też motywacje osobiste (rodzina, warunki życia) oraz atrakcyjność ofert zagranicznych.

Dostępne analizy łączą: **dane administracyjne (POL-on), bibliometrię (WoS/Scopus/PBN), ankiety przekrojowe i jakościowe**. Dane te posiadają jednak ograniczenia m.in. opóźnienia w rejestracji migracji, różnice definicyjne (kto jest „odpływającym" - emigracja, zmiana sektora, rezygnacja z nauki) oraz trudność w śledzeniu krótkoterminowych kontraktów zagranicznych.

Ad 2. NIK przeprowadziła kontrolę funkcjonowania Sieci Łukasiewicz i opublikowała informację pokontrolną (12 II 2025), w której wskazała braki w planowaniu, nadzorze i procesie łączenia instytutów oraz sformułowała wnioski i zalecenia dotyczące poprawy zarządzania i stabilności. Raport dokumentuje konkretne obszary ryzyka i rekomenduje m.in. lepsze planowanie finansowe i procedury łączeń.[5]
Zmiany legislacyjne i ramy prawne

Jednolity tekst ustawy o Sieci Badawczej Łukasiewicz[6] został ogłoszony w 2024 r. i zaktualizowany w 2026 r.; ustawa zawiera mechanizmy regulujące tworzenie, łączenie i likwidację instytutów oraz zasady umów o zarządzanie (m.in. 5-letnie umowy dla prezesa i wiceprezesów). Te przepisy tworzą formalne ograniczenia i procedury, które mają zmniejszyć arbitralność reorganizacji.[7]

Praktyczne działania wdrożeniowe i przykłady konsolidacji

W praktyce **wdrażane są nowe zasady umów o zarządzanie, mechanizmy ewaluacji oraz narzędzia monitoringu finansowego**, a jednocześnie Sieć realizuje konsolidacje/połączenia instytutów w ramach zatwierdzonych procedur (np. fuzja instytutów materiałowych ogłoszona w marcu–kwietniu 2025). To pokazuje, że zmiany prawne i strategiczne przekładają się na konkretne decyzje organizacyjne, często komunikowane publicznie przez Sieć i instytuty.

Ad 3. Najważniejsze działania to programy powrotowe, w których ramach finansowane jest zatrudnienie (jako PI – principal investigator) i grant startowy (głównie program NAWA „Polskie Powroty" z komponentami NCN/NCBR). Dodatkowo programy dają

[4] https://radon.nauka.gov.pl/
[5] https://www.nik.gov.pl/plik/id,30559,vp,33615.pdf
[6] https://imn.lukasiewicz.gov.pl/2025/01/15/nowe-kluczowe-kierunki-rozwoju-wskazane-w-strategii-sieci-badawczej-lukasiewicz/;
[7] https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190000534/U/D20190534Lj.pdf

wsparcie w pokryciu kosztów relokacji oraz budowania własnych zespołów badawczych w Polsce.

Główne instrumenty:

Program „Polskie Powroty" (NAWA)[8] - to flagowa inicjatywa adresowana do naukowców polskiego pochodzenia pracujących za granicą; oferuje dwie ścieżki (Junior Fellow i Senior Fellow) oraz finansowanie wynagrodzeń dla kierownika projektu, członków zespołu i osoby zapraszającej na 3 - 4 lata.

Komponenty grantowe współpracujące z NCN i NCBR - laureaci programu mogą otrzymać *grant startowy* na badania podstawowe (NCN) lub komponent aplikacyjny (NCBR), co ułatwia natychmiastowe rozpoczęcie badań po powrocie.

Wsparcie finansowe i logistyczne[9] - programy pokrywają nie tylko wynagrodzenia, lecz także koszty przesiedlenia oraz środki na budowę zespołu badawczego; w praktyce daje to stabilność zatrudnienia i budżet startowy dla grupy badawczej.

Skala i warunki ofert

Wysokość i struktura finansowania - w naborach NAWA podawane są konkretne limity (np. maksymalne kwoty projektów w ścieżkach Junior/Senior), a budżety konkursów obejmują zarówno finansowanie wynagrodzenia powracającego naukowca, pensje dla zespołu oraz koszty przesiedlenia, jak i komponenty badawcze; to czyni ofertę konkurencyjną wobec propozycji zagranicznych.

Współpraca między agencjami - program łączy zasoby NAWA, NCN i NCBR (oraz czasem ABM i FNP), co pozwala łączyć finansowanie zatrudnienia z grantami badawczymi i aplikacyjnymi. Taka koordynacja zwiększa atrakcyjność ofert powrotowych.

Dodatkowe działania i praktyki instytucji:

- **Uczelnie i instytuty** przygotowują oferty stanowisk z możliwością budowy zespołu i dostępu do infrastruktury; w konkursach NAWA to instytucja składa wniosek o zatrudnienie powracającego naukowca.
- **Granty startowe i komponenty aplikacyjne** ułatwiają szybkie uruchomienie badań, co jest kluczowe dla naukowców rozważających powrót.

Dla naukowca oznacza to realną ofertę zatrudnienia z finansowaniem na kilka lat, budżetem na zespół i możliwością uzyskania dodatkowego grantu startowego - elementy te są centralne w strategii zachęcania do powrotów.

Wyzwaniem pozostaje, jednakże wciąż dalsze finansowanie po wyczerpaniu się zasobów w ramach przyznanego grantu w celu zatrzymania naukowca w Polsce oraz utrzymanie potencjału stworzonego zespołu.

[8] https://nawa.gov.pl/en/scientists/polish-returns;
[9] https://nawa.gov.pl/nawa/aktualnosci/ruszyl-nabor-do-dziewiatej-edycji-programu-polskie-powroty-nawa-2025

Ad 4. Strategiczny rozwój polskich instytutów badawczych opiera się na transformacji z jednostek o charakterze głównie akademickim w centra wspierające innowacje gospodarcze i politykę publiczną. Kluczowe filary to koncentracja na komercjalizacji technologii, uproszczenie transferu wiedzy i własności intelektualnej oraz integracja z europejskimi sieciami. [10]

Aktualnie trwają prace nad długofalowymi programami i dokumentami strategicznymi ukierunkowanymi na rozwój instytutów badawczych i technologicznych; obejmują one zarówno krajowe programy strategiczne, jak i obowiązek tworzenia strategii rozwoju na poziomie poszczególnych instytutów.[11]

W ramach opracowywanej w MRiT „Strategii rozwoju ekosystemu startupów do roku 2035" adresujemy wyzwania i problemy w obszarze systemu szkolnictwa wyższego i nauki, które mają ewidentny wpływ na tworzenie i skalowanie polskich startupów (w tym spin-offów i spin-outów z uczelni i instytutów badawczych).

Główne kierunki strategiczne obejmują:

- **Komercjalizacja i transfer technologii:** Przejście od systemu premiującego wyłącznie publikacje naukowe do modelu opartego na wdrożeniach, patentach i powstawaniu spółek technologicznych typu spin-off.

- **Koncentracja tematyczna:** Skupienie finansowania na kluczowych obszarach, takich jak zielona transformacja, technologie cyfrowe (AI), biotechnologia czy obronność.

- **Elastyczność pracy naukowców:** Wprowadzanie rozwiązań takich jak „urlop przedsiębiorczy" (proponowany przez wiceminister NiSW prof. Marię Mrówczyńską mechanizm wzorowany na rozwiązaniach w DE i US, podobny do „sabbatical"), ułatwiający naukowcom komercjalizację wyników badań bez utraty pozycji akademickiej.

Instytucjonalne filary rozwoju:

- **Sieć Badawcza Łukasiewicz:** Zrzesza instytuty o profilu technicznym, funkcjonując jako trzecia co do wielkości sieć badawcza w Europie. Jej głównym zadaniem jest dostarczanie rozwiązań biznesowych dla przedsiębiorstw.

- **Państwowe Instytuty Badawcze (PIB):** Jednostki o specjalnym statusie, które bezpośrednio wspierają realizację polityk państwa i kluczowych sektorów gospodarki (np. instytuty rolnicze, medyczne czy środowiskowe).

- **Rada Główna Instytutów Badawczych (RGIB):** Reprezentuje środowisko i doradza w zakresie integracji instytutów z Programami Ramowymi UE oraz polskimi strategiami innowacyjności

Główne inicjatywy i dokumenty:

[10] https://www.gov.pl/web/nauka/skutecznie-wzmacniamy-transfer-wynikow-badan-naukowych-zespol-doradczy-mnisw-przedstawil-rekomendacje
[11] https://www.gov.pl/web/ncbr/programy-strategiczne

- **Polityka Naukowa Państwa (PNP)**[12] - stanowi podstawę wyznaczania priorytetów badawczych i innowacyjnych, na której opierane są programy strategiczne.[13]

- **Programy strategiczne NCBR** (np. AGROSTRATEG, INFOSTRATEG, STRATEGMED) — to wysokobudżetowe, „top-down" programy ukierunkowane na rozwiązanie kluczowych problemów gospodarczych i technologicznych, odpowiadają na aktualne problemy polskiego sektora badawczo-rozwojowego; mają konsolidować najlepsze zespoły i wspierać komercjalizację.

- **Wytyczne ministerialne dla instytutów** - ministerstwa nadzorujące instytuty wymagają przygotowania strategii rozwoju instytutów, z obowiązkiem raportowania i powiązaniem z priorytetami krajowym, treść wytycznych jest zależna od ministerstwa nadzorującego

Główne wyzwania w wyżej opisanym zakresie to koordynacja i współpraca między instytucjami (ministerstwami, agencjami wykonawczymi i ciałami koordynacyjno-doradczymi w systemie szkolnictwa wyższego i nauki), komplementarność, synergia i stabilność finansowania długoterminowego w tym adekwatne do skali kraju finansowanie badań, w tym podstawowych oraz skuteczna komercjalizacja wyników badań.

Z upoważnienia, z wyrazami szacunku

Michał Jaros

Sekretarz Stanu

/ kwalifikowany podpis elektroniczny /

w Ministerstwie Rozwoju i Technologii

[12] https://www.gov.pl/web/nauka/polityka-naukowa-panstwa-przyjeta-przez-rade-ministrow